

บทที่ 6

อภิปราย และสรุปผล

ลักษณะภูมิศาสตร์ของไทยนั้นมีความแตกต่าง และ โดดเด่นต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ของประเทศไม่ว่าจะภาคใดก็ตาม โดยในแต่ละท้องถิ่นก็มีองค์ประกอบทางธรรมชาติที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทั้งทางด้านกายภาพ และไม่ใช้กายภาพแนวคิดของภูมิปัญญาในแต่ละถิ่นล้วนแล้วแต่ผ่านกระบวนการคิดค้น ทดลองกันมาแต่ละยุคแต่ละสมัยถ่ายทอดสู่รุ่นต่อรุ่น การตั้งถิ่นฐานของชาติพันธุ์ต่างๆ ล้วนแล้วแต่พึ่งพิงอาศัยทรัพยากรธรรมชาติมาหล่อเลี้ยงวิถีชีวิตมาจนถึงปัจจุบัน โดยแสดงออกมาทางกายภาพ การจัดสภาพแวดล้อมของแต่ละบริบท

งานวิจัยนี้พบว่า การที่จะสรุปผลการศึกษานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจในประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นรากฐานการดำรงอยู่ และกำเนิดพัฒนาการของชุมชนตั้งแต่การตั้งถิ่นฐาน และองค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิต ชาวลัวะบ้านดงนั้นแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ในด้านการจัดผังหมู่บ้านมีหลักการในการตั้งถิ่นฐาน และการใช้พื้นที่ของชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องกันขอบเขตสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน และเครือญาติด้วยทางเดินเท้าระหว่างกันและกัน ไม่ทำไร่เลื่อนลอยอีกทั้งสามารถจัดการกับทรัพยากรแวดล้อมชุมชนได้เป็นอย่างดี และยังคงความเชื่อเรื่องผีตามสายของบิดาด้วยการให้ความสำคัญกับครอบครัวดูแลบิดามารดาจนถึงบั้นปลายของชีวิตสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นความโดดเด่น มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวลัวะบ้านดง

6.1 ลักษณะรูปแบบของการตั้งถิ่นฐาน และการจัดองค์ประกอบทางกายภาพของหมู่บ้าน ตลอดจนที่ว่างของสถาปัตยกรรม และชุมชนที่สัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตในพื้นที่

ชุมชนชาวลัวะนั้นนับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับอาณาจักรล้านนา มาแต่อดีต ชาวลัวะนั้นตั้งถิ่นฐานกระจายตัวกันอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศไทยนั้นตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณภาคเหนือตอนบนมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันด้านความเชื่อและภาษา ซึ่งชาวลัวะบ้านดงอยู่ในกลุ่มภาษาชิเบต-มอญ มีความเชื่อและยึดถือเรื่องของผีฝ่ายปิศาจ โสโครก หรือฝ่ายพ่อแตกต่างจากชาวลัวะที่ จ.น่าน ที่นับถือตามฝ่ายแม่ ชาวลัวะบ้านดงมีการอพยพย้ายถิ่นมาบริเวณนี้กว่า 300 ปี แล้วตั้งถิ่นฐานอยู่บนภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูงลาดชันลดหลั่นกันตามธรรมชาติ โดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่แวดล้อมมาเป็นประโยชน์ต่อชุมชนทางด้านการอยู่อาศัย และการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดดั้งเดิมที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์

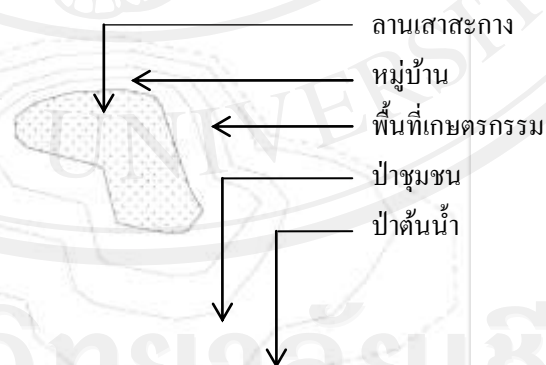
ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมเข้าไว้ด้วยกัน สภาพแวดล้อมของบ้านคงนั้นประกอบไปด้วยป่าไม้และตำราธรรมชาติที่ไหลผ่านตลอดเวลาจากป่าต้นน้ำลงสู่ชุมชน

ลักษณะการวางผังของชุมชนยังมีองค์ประกอบที่สำคัญของพื้นที่ให้พบเห็นเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นพื้นที่กิจกรรมที่ใช้ร่วมกันในชุมชน โดยแบ่งเป็นพื้นที่ลานเลี้ยงฝิบรรพบุรุษ ฝิปู่ย่า เรียกลานนี้ว่า “ลานเสาสะกาง” ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนเสาสะกางนั้นยังมีความสำคัญในด้านที่สามารถบ่งบอกอายุของหมู่บ้าน และจำนวนผู้นำของชุมชนอีกด้วยในส่วนพื้นที่ว่างท้ายหมู่บ้าน เรียกว่า “ลานเลี้ยงฝิตางอ” เป็นพื้นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมด้านการเกษตรทั้งก่อน และหลังการเก็บเกี่ยว

ปัจจุบันพื้นที่นี้ยังใช้ประกอบพิธีกรรมเป็นประจำทุกปี ส่วนพื้นที่บริเวณเสาสะกางนั้นไม่ได้มีการประกอบกิจกรรมในลักษณะนี้เท่าใดนัก สืบเนื่องจากพัฒนาการด้านความเชื่อทางศาสนาคริสต์ และศาสนาพุทธที่เข้ามามีอิทธิพลต่อแนวคิดหลักจารีตประเพณีดั้งเดิม และขาดงบประมาณในการจัดงานพิธีแต่ละครั้งที่ต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง

6.1.1 รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมของบ้านคง

นอกจากองค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมดังกล่าวแล้ว บ้านคงยังประกอบด้วยบ้านพักอาศัยร้านค้าของชำ โบสถ์คริสต์ อานามัยชุมชน สำนักสงฆ์ โรงเรียน และโครงการหลวงที่เข้ามามีบทบาทในด้านต่างๆต่างกันไป ส่วนบ้านพักอาศัยปลูกสร้างตามแนวไหล่เขากระจายตัวเป็นกลุ่มครอบครัวล้อมรอบลานเสาสะกางห่างออกไปลดหลั่นกันตามสภาพพื้นที่ที่สูงชัน ในพื้นที่บริเวณบ้านยังปรากฏขอบเขตแนวรั้วจากต้นไม้ให้ได้พบเห็น

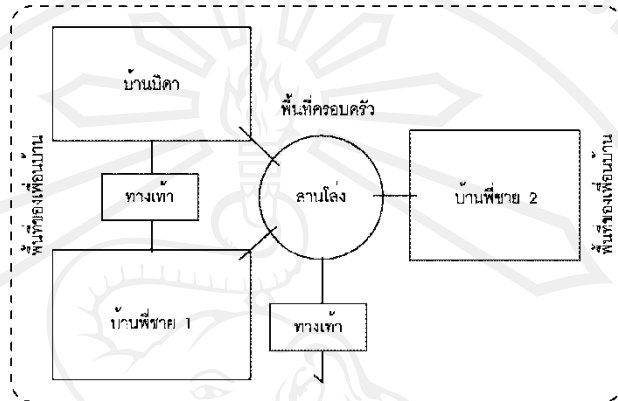

ภาพ 6-1 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันของบ้านคง

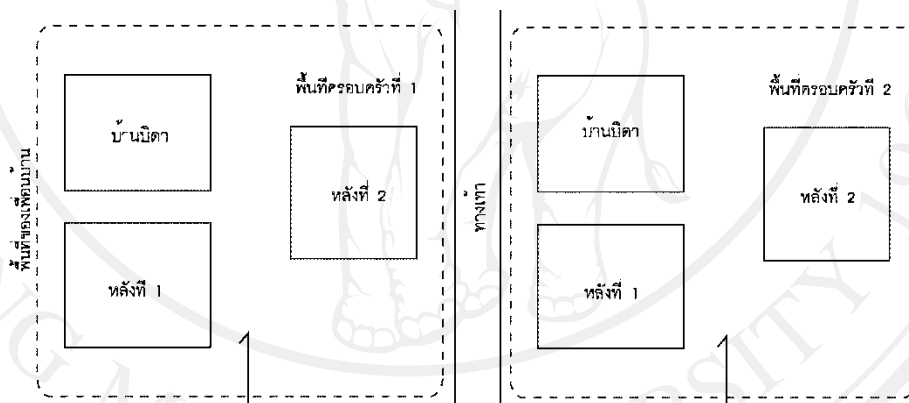
6.1.2 รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมของกลุ่มเรือนพักอาศัย

รูปแบบผังบริเวณชาวัวะบ้านคงจะสร้างบ้านกันเป็นกลุ่มครอบครัวมีการเว้นระยะห่างของช่องทางเดินเท้าระหว่างครอบครัวของเพื่อนบ้าน เป็นการแสดงอาณาบริเวณ และแสดงให้เห็นถึง

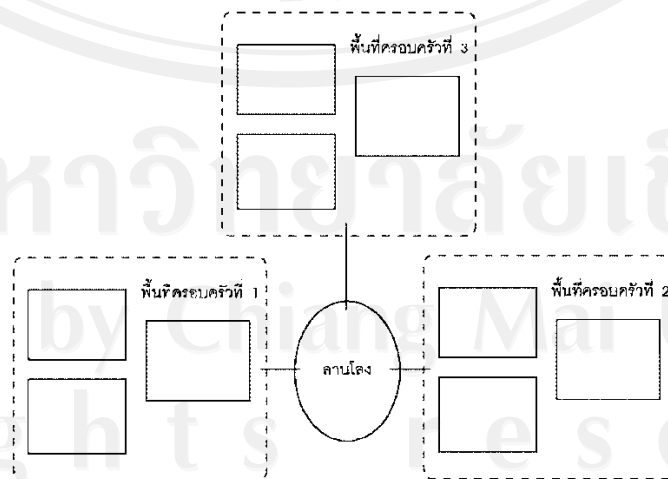
ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันของคนในชุมชน องค์ประกอบของสิ่งปลูกสร้างบริเวณบ้าน ได้แก่ หลวงข้าว ที่จอดรถ ห้องน้ำ-ส้วม บ่อเก็บน้ำ คอกสัตว์ ชาวไร่บ้านคงไม่นิยมสร้างบ้านหันหน้าบ้านไปทางทิศใต้ถือเป็นทิศที่ไม่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวงเพราะถือว่าเป็นทิศของคนตาย ซึ่งในบริเวณฝั่งของหมู่บ้านด้านทิศใต้มีพื้นที่ใช้เป็นสถานที่ตั้งของชุมชน

แผนภูมิ 6-1 การเข้าถึงพื้นที่ของกลุ่มเรือนระดับครอบครัว

แผนภูมิ 6-2 การเชื่อมโยงพื้นที่ด้วยทางเท้าของกลุ่มเรือนระดับเพื่อนบ้าน

แผนภูมิ 6-3 การเชื่อมโยงพื้นที่ด้วยลานโล่งของกลุ่มเรือนระดับเพื่อนบ้าน

ปัจจุบันนั้นมีการสร้างบ้านจนชายคาแทบจะชิดติดกัน เนื่องด้วยการขยายตัวของจำนวนสมาชิกในแต่ละครอบครัวเกิดความหนาแน่นของพื้นที่ของครอบครัว จนทำให้พื้นที่ร่วมประเวทลานบ้านนั้นหายไปหรือเล็กลงจนขาดความสำคัญไปในที่สุด

การสร้างบ้านพักอาศัยเน้นเกาะกลุ่มกันในครอบครัวเครือญาติที่นับสายตามความเชื่อเดียวกัน ในแต่ละครอบครัวนั้นจะให้ความสำคัญกับบุตรชายคนเล็กที่จะถือครองกรรมสิทธิ์บ้านพ่อแม่ และยังคงเลี้ยงดูพ่อแม่ไปตลอดชีวิต ส่วนบุตรชายที่เหลือจะสร้างบ้านในพื้นที่ของพ่อแม่ด้วยตนเอง นับเป็นความผูกพันในระดับครอบครัวของบ้านคงที่ยังยึดถือปฏิบัติกันต่อมา ซึ่งในอดีตบ้านพักอาศัยในยุคก่อตั้งหมู่บ้านสร้างโดยใช้วัสดุธรรมชาติโครงสร้างจากไม้ในท้องถิ่นเป็นหลัก วัสดุเป็นหญ้าคา และมีการปรับเปลี่ยนวัสดุมาเป็นอันดับแรก

หลังจากนั้นอีกไม่นานจึงมีการใช้เสาคอนกรีตมาเป็นโครงสร้างหลัก บ้านคงนั้นมีการใช้วัสดุทดแทนเป็นวัสดุที่ทนต่อสภาพอากาศ และมีอายุการใช้งานที่ยาวนานกว่าวัสดุธรรมชาติ แต่กระนั้นก็ไม่พบการใช้วัสดุก่อสร้างที่เป็นโลหะเว้นเสียแต่สิ่งปลูกสร้างของหน่วยงานภาครัฐที่มีรูปแบบแตกต่างออกไปจากสถาปัตยกรรมในชุมชนอย่างชัดเจน

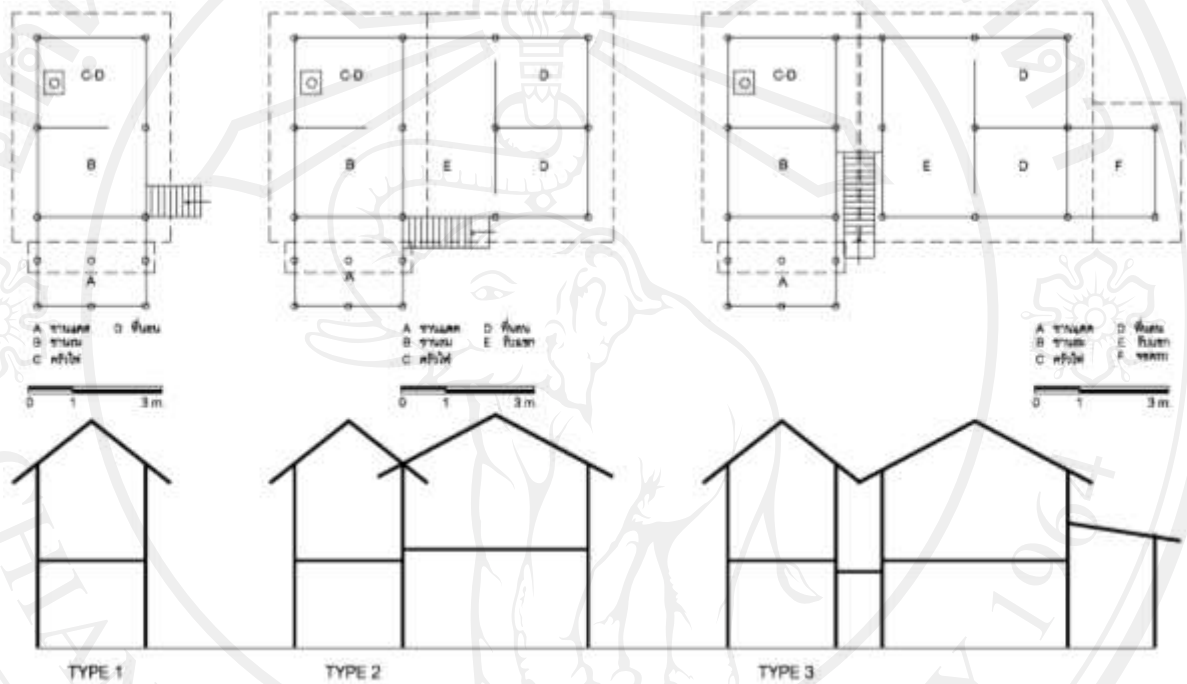
การศึกษาเปรียบเทียบกับชาวละแวกที่บ้านละออบ ซึ่งตั้งอยู่ก่อนถึงบ้านคงเพียง 2 กม. มีลักษณะการตั้งถิ่นฐาน และสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกัน แต่ด้วยความหนาแน่นของประชากรในชุมชนปัจจุบันพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ในชุมชนได้กลมกลืนกลายเป็นที่ว่างที่ไม่สามารถระบุคุณลักษณะได้อีกต่อไป อาจด้วยการพัฒนาที่เข้าถึงผ่านการก่อสร้างถนนที่มาก่อนบ้านคง และการผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมต่างถิ่นที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อรูปที่ว่างที่เป็นศูนย์กลางทำหน้าที่เชื่อมความสัมพันธ์ในชุมชน อีกทั้งขาดแคลนทรัพยากรน้ำในช่วงฤดูร้อนที่แหล่งน้ำไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควรเนื่องจากขาดความเข้าใจในบริบทสภาพแวดล้อมของตนเองนั้นนับเป็นกรณีศึกษาที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกกลุ่มชาติพันธุ์ในปัจจุบันเช่นเดียวกับบ้านคง

6.1.3 รูปแบบการจัดแผนผังของเรือนพักอาศัย

ชาวละแวกบ้านคงนั้นไม่นิยมอพยพย้ายถิ่นฐานออกไปนอกพื้นที่มากนักเนื่องด้วยความผูกพันกันในครอบครัวจะมีเพียงแต่บุตรหลานที่ออกไปศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และออกไปทำงานยังต่างจังหวัดแต่ก็คงไว้ซึ่งสิ่งปลูกสร้างอย่างบ้านพักอาศัยที่ถูกต่อเติมสร้างใหม่ในรูปแบบ และวัสดุที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมของชุมชน บ้านคงนั้นไม่ได้เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองหากแต่กำเนิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และสภาพแวดล้อมก่อให้เกิดรูปแบบวิถีชีวิต กิจกรรมที่สรรค์สร้างจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อเพื่อแผ้วพำซึ่งกันและกัน

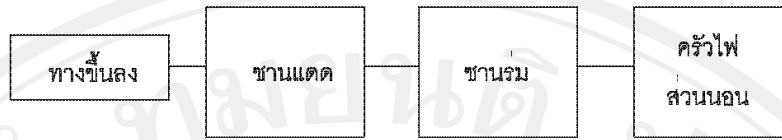
รูปแบบพัฒนาการดังกล่าว (ดูภาพ 6-2 หน้า 134) เป็นลักษณะของการต่อเติมปรับเปลี่ยนไปในทิศทางด้านข้าง จากภาพแรกจะเห็นเป็นแบบดั้งเดิมมีต่างระดับกันบริเวณชานแดดกับพื้นที่ใช้

สอยด้านใน และรูปแบบหลังคาทรงจั่วมีเพิงคลุมชานแคบบางส่วนทางขึ้นลงไปในทิศทางเดียวกัน และพัฒนารูปแบบเป็นแบบที่สองด้วยการต่อออกมาด้านข้างในช่วงเสาที่กว้างกว่าแบบเดิมเล็กน้อย โดยใช้เป็นห้องนอนของบุตรที่กำลังเติบโต ระดับของพื้นสูงขึ้นมาเล็กน้อยส่วนด้านหน้าสัปดาห์จะกว้างกว่าหลังเดิม และชายคาชนขอบกันการต่อเติมเกิดจากสาเหตุ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น

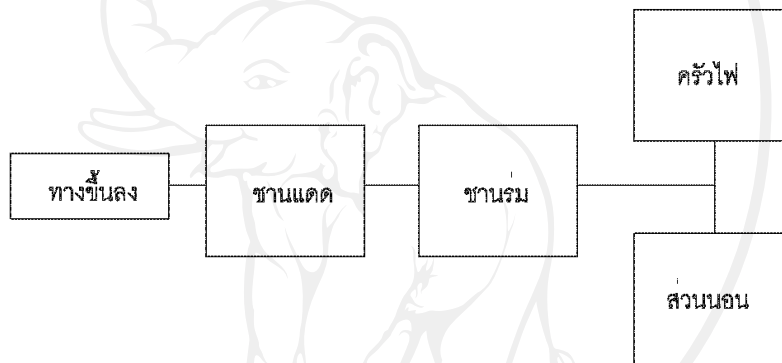
ภาพ 6-2 พัฒนาการของผังเรือนพักอาศัยของบ้านดง

ในแบบที่สาม(ดูภาพ 6-2 หน้า 134) นิยมทำทางขึ้นลงบริเวณกลางระหว่างเรือนทั้งสองหลัง และมีลักษณะเป็นพื้นที่เชื่อมก่อนที่จะแยกไปยังพื้นที่ใช้สอยอื่นๆด้วยสภาพรายได้ที่ดีขึ้น ประกอบกับอาชีพเกษตรกรรมที่ต้องใช้ยานพาหนะขนส่ง ในช่วงนี้รูปแบบเรือนจึงถูกต่อเติมเป็นเพิงสอดเข้าด้านข้างหรือด้านหน้าตามแต่ละพื้นที่ว่างที่เหลืออยู่ของกรอบครัว บางหลังคาเรือนต่อเติมเป็นแบบแยกส่วนออกจากตัวบ้านแต่พบเห็นน้อยเพราะที่ว่างลดน้อยลง ทั้งสามรูปแบบนั้นนับได้ว่าเป็นลักษณะที่พบเห็นได้มากที่สุดในบ้านดง และยังคงเค้าโครงไว้ให้สังเกตเห็นแสดงถึงวิถีชีวิตที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก ยังคงยึดรูปแบบผังที่เป็นอัตลักษณ์ของตนอยู่ ยกเว้นแต่เรือนที่สร้างในช่วงปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมาที่มีรูปแบบสมัยใหม่ทั้งแผนผัง และวัสดุก่อสร้าง

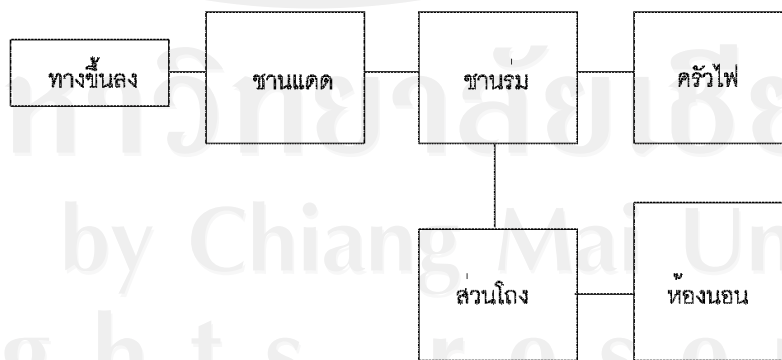
แผนภูมิ 6-4 การเชื่อมโยงพื้นที่ของเรือนพักอาศัยแบบดั้งเดิม

การเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนแบบดั้งเดิม จะปรากฏกับเรือนพักอาศัยที่มีอายุ 30 ปี ขึ้นไป และเกิดขึ้นกับเรือนที่มีการนับถือผี สังเกตได้ว่าครัวไฟ และส่วนนอนถูกใช้ร่วมกัน เพราะชาวละแวกนิคมนอนที่ข้างครัวไฟกรณีมีบุตรชายจะให้นอนที่ชานร่มแทน โดยมีลักษณะเป็นเรือนเครื่องผูกใช้วัสดุธรรมชาติ

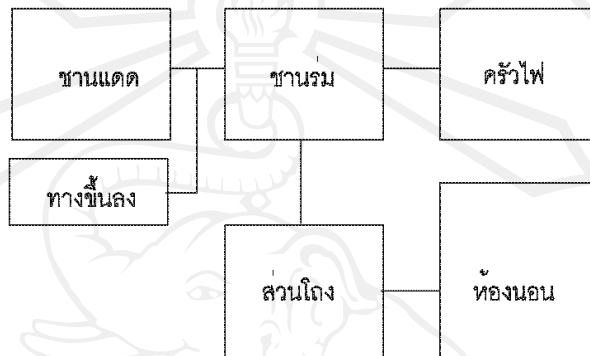
แผนภูมิ 6-5 การเชื่อมโยงพื้นที่ของเรือนพักอาศัย ช่วงมีบุตร

การเข้าถึงพื้นที่ใช้สอยของเรือนในช่วงนี้ เริ่มที่แยกส่วนห้องนอนของบุตร ขยายออกทางด้านลาดของหลังคา โดยที่บิดามารดายังใช้ครัวไฟเป็นส่วนนอน เพราะบุตรเริ่มเติบโตเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น อีกทั้งฐานะของครอบครัวเริ่มมีรายได้เพิ่มกว่าแต่ก่อนด้วย การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรเพิ่มผลผลิต ในขณะเดียวกันศาสนาคริสต์เริ่มเข้ามาเผยแพร่ และตัวเรือนเริ่มปรับเปลี่ยนวัสดุเป็นแบบเรือนเครื่องสับ

แผนภูมิ 6-6 การเชื่อมโยงพื้นที่ของเรือนพักอาศัย ช่วงต่อเติม

ในช่วงนี้ ศาสนาคริสต์เริ่มมีบทบาทในชุมชน การไปเยี่ยมเยือนระหว่างเพื่อนบ้าน เกิดเป็นพื้นที่ส่วนรับรองที่สามารถปรับเปลี่ยนการใช้สอยได้อย่างเอนกประสงค์ และในช่วงนี้ชาวบ้านเริ่มหันมานับถือศาสนาคริสต์ เรือนพักอาศัยใช้วัสดุเป็นสังกะสี และกระเบื้องซีเมนต์ และชาวบ้านเริ่มมียานพาหนะใช้กันแทบทุกครัวเรือน การใช้ชีวิตบนเรือนเริ่มมีการใช้แก๊สหุงต้มแทนเชื้อเพลิงจากไม้ฟืน การเข้าถึงห้องนอนจะกันเป็นสัดส่วนมากขึ้นด้วยบุตรเติบโตพอที่จะมีครอบครัวแล้ว

แผนภูมิ 6-7 การเชื่อมโยงพื้นที่ของเรือนพักอาศัย ช่วงครอบครัวขยาย

ในช่วงนี้ครอบครัวเริ่มขยาย บุตรแต่งงานมีครอบครัว และสร้างเรือนพักอาศัยอยู่ในบริเวณที่ดินของบิดา ซึ่งเรือนเดิมนั้น ครอบครัวของบุตรชายคนเล็กจะอาศัยร่วมกับบิดา ทางขึ้นลงเริ่มปรับเปลี่ยนด้วยวิธีชีวิต อาชีพ ไม่ได้ทำเกษตรแบบเดิม และไม่ได้ทอผ้า ด้วยชีวิตประจำวันที่เร่งรีบ ชานแคะไม่มีความสำคัญต่อเรือนพักเท่าใดนัก การขึ้นลงจะเชื่อมตรงสู่ชานร่วมก่อนจะแยกไปสู่พื้นที่ใช้สอยอื่นๆ

6.2 สาเหตุ ปัจจัย และอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงการจัดองค์ประกอบทางกายภาพ และภูมิทัศน์วัฒนธรรม

ประเทศไทยจากการศึกษาผ่านประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาพบว่ามีการพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงทุกยุคสมัยเริ่มตั้งแต่การปกครอง การเมืองตลอดจนเศรษฐกิจ และสังคมที่ต่างปรับเปลี่ยนระบบให้ทัดเทียมนานาประเทศในยุคสมัยที่มีการล่าอาณานิคมจากทางฝั่งตะวันตก ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การปกครองของประเทศมหาอำนาจในสมัยนั้นการเมือง และเศรษฐกิจถูกผูกติดกับรัฐบาลแทบทั้งสิ้นแต่กระนั้น กระแสวัฒนธรรมตะวันตกก็เข้ามามีบทบาทในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 วิทยาการในด้านต่างๆ ได้เข้ามาสู่สังคมไทยท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในท้องถิ่น ส่งผลกระทบให้เกิดพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงในเวลาต่อมา

ภายหลังสนธิสัญญาเบาว์ริงที่มีสาระสำคัญ เรื่องการค้าเสรีประเทศทางตะวันตกเข้ามามีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจของไทย เกิดการติดต่อค้าขายเกิดขึ้นทั่วทั้งภูมิภาคของไทยมีการเชื่อมต่อด้านการเดินทาง การขนส่งด้วยระบบถนน ระบบราง เป็นต้น ซึ่งภาคเหนือของไทยในสมัยนั้นอุดมไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ เหมาะแก่การที่บริษัทต่างชาติเข้ามาทำกิจการสัมปทานแปรรูปไม้ อีกทั้งเป็นเส้นทางเชื่อมผ่านไปยังประเทศพม่าที่อยู่ภายใต้การปกครองของประเทศอังกฤษในขณะนั้นทำให้เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางทางการค้า และแรงงานท้องถิ่นนับเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาบ้านเมืองเขตภาคเหนือตอนบนของไทยเป็นต้นมา สังเกตเบื้องต้นได้จากสถาปัตยกรรม หรือคุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือที่มีรูปแบบผสมผสานกับสถาปัตยกรรมตะวันตกจะเห็นได้ว่าระดับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่ระดับของประเทศสู่ภูมิภาคต่างๆ และขยายตัวสู่ท้องถิ่นชนบทในที่สุดขึ้นอยู่กับว่าจะมีสาเหตุ และปัจจัยที่มีอิทธิพลมากน้อยต่างกันไปตามแต่ละบริบทของพื้นที่ ในการสร้างเมืองเชียงใหม่ นั้นได้มีการหยิบยืมวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชาวลัวะที่อาศัยอยู่มาก่อนในบริเวณที่ราบเชิงคอยสุเทพมาผนวกเข้ากับแนวคิดด้านความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อพื้นที่ผ่านพิธีกรรม สร้างสรรค์ให้เกิดพลังทางจิตใจกำลังใจถ่ายทอดสู่รูปแบบสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยตลอดจนประเพณี และภูมิทัศน์วัฒนธรรม

แผนภูมิ 6-8 อิทธิพลปัจจัยที่มีผลต่อรูปที่ว่าง

การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้กับทุกชุมชนไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดก็ตาม จากการศึกษาวิจัยสามารถกล่าวได้ว่าระดับการเปลี่ยนแปลงของบ้านดงนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วสังเกตได้จากสภาพแวดล้อม และพัฒนาการทางด้านสาธารณูปโภคจากภาครัฐต่างหลังไหลเข้ามาสู่ชุมชนนับเป็นสาเหตุ และปัจจัยอันดับแรกที่เกิดขึ้นต่อชุมชนบ้านดงโดยสรุปผลได้ดังนี้

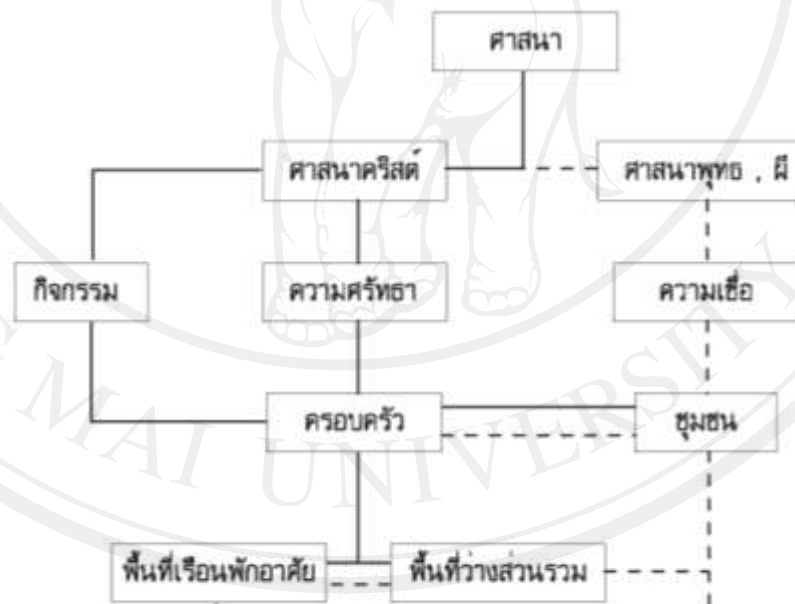
ปัจจัยทางกายภาพ ส่งผลทางตรงต่อชุมชนอย่างเห็นได้ชัดคือการสร้างถนนเชื่อมผ่านระหว่าง อ.แม่ลาน้อยเข้ามาสู่ชุมชนเป็นปัจจัยที่นำพาให้สภาพแวดล้อมในชุมชนเปลี่ยนไปมีการใช้ยานพาหนะในชุมชนมากขึ้นการตัดถนนผ่านพื้นที่สำคัญในหมู่บ้านกลับกลายเป็นการเชื่อมโยงโครงข่ายด้านการขนส่ง และการเดินทางระหว่างหมู่บ้านกับชุมชนภายนอกพื้นที่แต่ละครอบครัวเปลี่ยนแปลงการใช้งานทางเดินที่คอยเชื่อมต่อวิถีชีวิต และความสัมพันธ์ในชุมชนลดเลือนหายไปพื้นที่ว่างที่ใช้ร่วมกันในครอบครัวได้กลายสภาพเป็นพื้นที่จอดยานพาหนะมีผลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมที่หนาแน่นขึ้น อาจจะต้องรูปแบบสมัยใหม่ที่ไม่ได้เปิดใต้ถุนโล่งปิดกั้นใช้งานในชั้นล่างทำให้ที่บดบังไม่สามารถพัดผ่านได้ดี อีกทั้งรูปทรงที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมโดยรวมในปัจจุบันไม่สามารถที่จะควบคุมได้เกิดจากความชอบและรสนิยมส่วนบุคคลทั้งสิ้น จนไม่สามารถที่จะระบุรูปแบบดั้งเดิมได้อย่างเป็นรูปธรรมส่งผลให้ออกลักษณะทางสถาปัตยกรรมขาดหายไปเหลือเพียงเค้าโครงของพื้นที่ใช้สอยที่ยังคงอยู่บ้างบางครอบครัว

ในส่วนแผนพัฒนา 3 ปี ต่างมุ่งเน้นด้านสาธารณูปการ และการขยายตัวด้านเศรษฐกิจมีการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่รับเอาแบบแผนมาจากชุมชนอื่นที่ได้ทดลองทำไปก่อนหน้านี้ ซึ่งไม่เหมาะสมเท่าที่ควรด้วยความต่างทางประเพณีวัฒนธรรม และบริบททางสภาพแวดล้อมชุมชนเองย่อมเกิดความต้องการที่จะปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของชุมชน และที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่กำลังเข้ามาสู่ชุมชนในหลายลักษณะอีกทั้งการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในระบบการผลิตเชิงปริมาณที่มุ่งเน้นเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดส่งผลต่อสภาพแวดล้อม ด้านการใช้ที่ดินทางการเกษตรเปลี่ยนแปลงไปมีความต้องการพื้นที่เพาะปลูกมากขึ้นตามลำดับกระทบต่อวิถีชีวิตทั้งยังต้องเดินทางออกจากหมู่บ้านไปทำเกษตรกรรมยังพื้นที่ห่างไกลทั้งนี้ก็เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และชุมชนที่ต้องปรับตัวตามสภาพสังคมเมือง และต้องการความสะดวกสบายในครัวเรือน

ปัจจัยด้านสังคม ระบบผู้นำที่สืบเชื้อสายมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงมีความสำคัญด้านความเชื่อที่ยึดถือกันมาหากแต่ด้านการทำกิจกรรมส่วนรวมยังต้องพึ่งอาศัยผู้นำคนเดิมที่มีประสบการณ์มากกว่าเห็นได้ชัดว่าผู้นำที่เปลี่ยนผ่านกันในปัจจุบันนั้นไม่ได้สืบทอดวิธีปฏิบัติมา

ทั้งหมดด้วยความเชื่อของคนในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยในตอนนี้ จากวัฒนธรรมที่ผสมผสาน ทั้งจากบุคคลภายนอก และบุคคลในชุมชนหรือความแตกต่างทางชาติพันธุ์ในบ้านดง

สรุปได้ว่าสาเหตุจากบุคคลภายนอกเกิดจากการผสมระหว่างชาติพันธุ์ ซึ่งพบเป็นส่วน น้อย กรณีแต่งเข้าบ้านฝ่ายชายจะด้วยสมัครใจหรืออย่างไรก็ตามแต่ในสายครอบครัวไม่ได้บังคับให้ ต้องเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่เคยปฏิบัติมาแต่ก่อน และไม่พบการปรับเปลี่ยนด้านสภาพแวดล้อม บริเวณบ้านพักอาศัยพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านมีการใช้งานต่างกันตามวัฒนธรรมของชาติพันธุ์นั้นๆ ต่างจากกรณีของฝ่ายหญิงที่สมรสกับบุคคลภายนอกต่างชาติพันธุ์ สภาพบ้านพักอาศัยภายนอก ปรับเปลี่ยนเป็นบ้านสองชั้น โครงสร้างคอนกรีต มีระบบสุขาภิบาลภายในตัวอาคารพร้อมส่วนจอดรถ ทั้งนี้จะสร้างบ้านในบริเวณพื้นที่เดิมของครอบครัว ส่วนบุคคลภายในชุมชนเริ่มจากผู้อาศัย ดั้งเดิมที่เริ่มเปลี่ยนแปลงความเชื่อ และเริ่มต่อเติมบ้านพักอาศัยด้วยเหตุผลด้านครอบครัวที่มีจำนวน สมาชิกเพิ่ม และรายได้จากผลผลิตภาคการเกษตรส่งผลไปยังบุตรหลานที่ได้ไปศึกษาในระดับที่ สูงขึ้นนำพาเอาวัฒนธรรมสมัยนิยมตามสังคมเมืองที่ดึงดูดจิตใจของวัยรุ่นยุคปัจจุบันไม่ว่าจะเป็น การแต่งกาย ภาษาพูดเข้ามาเผยแพร่สู่ชุมชน

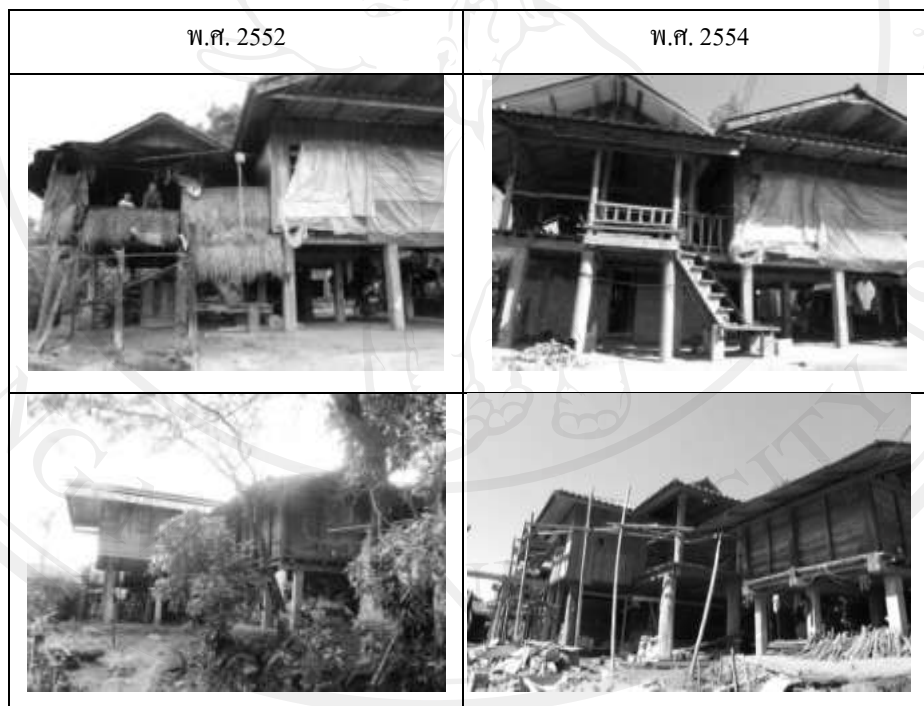
แผนภูมิ 6-9 ลักษณะการเข้าถึงการจัดรูปที่วางบ้านดงของศาสนา

ปัจจัยด้านศาสนา และความเชื่อ เดิมทีนั้นชาวถ้ำมีความเชื่อเรื่องผีเป็นหลัก แต่จากการเข้า มาของศาสนาคริสต์ที่เผยแพร่สู่ชุมชนส่งผลให้ผู้คนหันมาเข้าร่วมกันมากขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 40

ของประชากรในหมู่บ้านทั้งหมด เนื่องจากศาสนาคริสต์มีบทบาทด้านกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน โดยไม่แบ่งแยกว่าจะนับถือศาสนาคริสต์หรือไม่จึงเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ และผู้คนในชุมชนได้อย่างดี ด้วยเหตุนี้ความเชื่อที่มีต่อพิธีกรรมดั้งเดิมจึงไม่ได้ยึดถือปฏิบัติกันต่อไปส่งผลต่อพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ถูกปล่อยทิ้งไม่ได้รับการดูแลจากชุมชน และความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่ขาดการปฏิสัมพันธ์กันทางด้านกิจกรรมประเพณีก็กลางเลือนจางหายไป

ส่วนของศาสนาพุทธพบว่ามีบทบาทต่อชุมชนน้อย อาจเนื่องจากคนในพื้นที่ยังคงความเชื่อเดิมอยู่ อีกทั้งศาสนาพุทธไม่มีกิจกรรมทางศาสนาที่ชุมชนสามารถเข้าร่วมได้โดยทั่วถึงด้วยลักษณะที่เป็นสำนักสงฆ์ขนาดเล็กทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้หมายความว่าความถึงขนาดสัดส่วนของพื้นที่เป็นที่ตั้งหากแต่อยู่ที่ความศรัทธาที่มีต่อศาสนานั้นๆ ที่มากน้อยต่างกัน ได้เป็นแรงผลักดันให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันในชุมชน

ตาราง 6-1 ความแตกต่างของการปรับปรุงต่อเติมก่อน และหลัง

สรุปกำเนิด และพัฒนาการที่ส่งอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของบ้านดง

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของบ้านดงเปลี่ยนไปแล้วสิ่งที่ยังคงอยู่คือความเชื่อดั้งเดิมที่คงรูปแบบพื้นที่ว่างไว้เป็นพื้นที่สร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนแต่แนวคิดด้านการจัดรูปที่ว่างยังคงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้สามารถเรียนรู้ และเข้าใจในภูมิปัญญาด้านการตั้งถิ่นฐาน และการจัดรูปที่ว่างผ่านความเชื่อส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน ที่แม้ว่าพัฒนาการด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงได้เข้าสู่ชุมชนอย่างรวดเร็วก็ตามที

การตั้งถิ่นฐานของชาวลัวะบ้านดงอยู่บนสันเขาเป็นหลัก และแบ่งพื้นที่โดยรอบออกไปตามสภาพภูมิประเทศ ประกอบด้วยแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ตลอดปี มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ผนวกกับความเชื่อเรื่องผีให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชาวลัวะมีเสาสะกางเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชุมชน ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมของชุมชน และมีการสร้างขึ้นมาบนพื้นที่ใหม่ที่สามารเข้าถึงได้สะดวก แต่ปัจจุบัน ไม่มีการประกอบพิธีกรรมนั้นแล้วเนื่องจากความเชื่อเรื่องผีลดน้อยลง และหันไปนับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาพุทธแทน

รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน มีพื้นที่แตกต่างกันระหว่างชาวลัวะที่อาศัยบนพื้นที่ราบ และบนที่สูง การโอบล้อมของพื้นที่ปรับรูปแบบตามสภาพภูมิประเทศ และการจัดวางเสาสะกางของบ้านดงไม่ได้ตั้งบนใจกลางพื้นที่หมู่บ้าน แต่เป็นบริเวณทิศเหนือหน้าหมู่บ้าน ซึ่งเป็นจุดที่สูงกว่าระดับเรือนพักอาศัยในกลุ่มดั้งเดิม ก่อนที่จะมีความหนาแน่นของเรือนพักอาศัยเข้ามาบดบังทัศนียภาพ

การเข้ามาของศาสนาคริสต์ และศาสนาพุทธ ส่งผลต่อความเชื่อเรื่องผีที่ลดลง และชุมชนไม่ได้ประกอบพิธีกรรมร่วมกัน ทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์ที่คอยเชื่อมโยงวิถีชีวิต และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เหมือนดังที่เคยสืบทอดกันเรื่อยมาในอดีต โดยที่ศาสนาคริสต์เริ่มมีบทบาทสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ต่อพื้นที่พิธีกรรม และพื้นที่เรือนพักอาศัยของคนในชุมชนดังต่อไปนี้

- **พื้นที่พิธีกรรม** การนับถือศาสนาที่แตกต่างกันทำให้ชาวลัวะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด และวิถีปฏิบัติตามหลักศาสนาของตนเป็นหลักยกเว้นศาสนาพุทธที่ไม่เคร่งครัดมากนัก ซึ่งทำให้พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ไม่ได้ถูกใช้ประกอบพิธีกรรม จึงขาดความสำคัญลงอย่างรวดเร็ว

- **พื้นที่เรือนพักอาศัย** บ้านที่นับถือศาสนาคริสต์ส่วนมากสร้างแบบครึ่งตึกครึ่งไม้ และสร้างห้องน้ำที่ถูกสุขอนามัยกว่าศาสนาอื่น การขึ้นบนเรือนมีบันไดขึ้นลง 2 ด้าน และทิศทางการขึ้นเรือนต่างจากศาสนาพุทธ และผี ภายในเรือนศาสนาคริสต์กั้นผนังห้องชัดเจน และไม่มีหิ้งเคารพบูชาผี

การนับถือผีสายพ่อ เป็นสายใยที่เชื่อมโยงเครือญาติ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในครอบครัว ชาวลัวะบ้านดงสร้างเรือนพักอาศัยบนที่ดินของบิดา โดยกรรมสิทธิ์จะตกเป็นของบุตรชายคนสุดท้องเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากชาวลัวะที่นับถือผีสายแม่ที่เพศหญิงจะเป็นผู้นำ

ในอดีตบ้านดงนั้นใช้วัสดุธรรมชาติในการสร้างบ้านพักอาศัยแต่ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงมาใช้วัสดุสมัยใหม่รวมทั้งรูปแบบตัวเรือนที่แตกต่างออกไปจากสภาพแวดล้อมโดยรวมพัฒนาการของบ้านพักอาศัยของบ้านดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลาดังนี้

- 1) ช่วงเริ่มตั้งถิ่นฐาน
- 2) ช่วงครอบครัวขยาย
- 3) ช่วงปรับปรุงต่อเติม

กลุ่มเรือนมีรั้วโปร่งเป็นอาณาเขตระหว่างเพื่อนบ้าน ทิศทางของตัวเรือนขนานไปกับสภาพภูมิประเทศที่ต่างระดับกันลงไป ยกเว้นเรือนที่อยู่ริมถนนจะหันหน้าขนานแนวถนนเป็นหลักกลุ่มเรือนที่ตั้งอยู่ด้านในสามารถเข้าถึงด้วยทางเดินเท้า

การสร้างถนนในหมู่บ้านทับเส้นทางเดิมส่งผลต่อรูปแบบวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ยานพาหนะทำให้พื้นที่ระหว่างเรือนหนาแน่น และไม่มีพื้นที่โล่งที่ใช้ร่วมกันของเครือญาติตลอดจนพื้นที่สีเขียวก็ลดลงตามการเพิ่มของประชากร และความต้องการใช้พื้นที่ส่วนบุคคล การใช้เทคโนโลยีจากภายนอกส่งผลในระยะยาวต่อชุมชนต่อการรับรู้ของบุตร หลานและการเข้ามาของบุคคลภายนอก ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดก่อให้เกิดวัฒนธรรมผสมกลมกลืน

แนวโน้มของบ้านคงเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นโยบายด้านการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคของภาครัฐส่งผลต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน และเรือนพักอาศัยที่ปรับเปลี่ยนเป็นแบบสมัยใหม่ อาชีพเกษตรกรรมปรับเป็นโรงเรียนที่ทันสมัย พัฒนาการด้านการท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้ชุมชนมากขึ้น เกิดการปรับปรุงที่พักอาศัยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว บ้านคงต้องปรับตัวอยู่ร่วมกับพัฒนาการด้านต่างๆอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่จะคงไว้ด้านความเชื่อเกี่ยวกับผีที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับวิถีชีวิตของชาวลัวะ

6.3 ข้อเสนอแนะ

สืบเนื่องจากแนวนโยบายการพัฒนาประเทศที่เน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่นที่ปัจจุบันนั้น มีการให้ความสำคัญมากขึ้นทั้งด้านการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิม การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลอดจนการให้ความสนใจจากนักวิชาการด้านภูมิทัศน์ วัฒนธรรม ที่ปัจจุบันกำลังเป็นที่กล่าวถึงไปทั่วโลกสร้างความเข้าใจสู่สังคมชุมชนดั้งเดิมหลากหลายแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งในยุคที่โลกไร้พรมแดน การเชื่อมโยงแนวคิดผ่านข้อมูลข่าวสารต่างๆ ยังผลให้เกิดพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงไปหลากหลายแนวคิด

การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของชุมชนก็เป็นหลักการหนึ่งที่สามารถทำได้ และเป็นไปได้มากที่สุดกับสภาพแวดล้อมของบ้านคงในตอนี้ เพราะปัจจุบันบ้านคงเปลี่ยนแปลงไปในทุกๆด้านอย่างรวดเร็วไม่สามารถควบคุมได้ การที่จะให้ชุมชนอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบเดิมนั้นเห็นจะไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันที่ชาวบ้านย่อมต้องการมีชีวิตตามที่ตนต้องการ แต่ชาวลัวะบ้านคงยังคงลักษณะเด่นในด้านการใช้พื้นที่ของชุมชนกับพื้นที่ของครอบครัวทั้งที่รูปแบบที่ว่างจะเปลี่ยนไปแล้วก็ตาม ความสัมพันธ์ในพื้นที่ยังคงเชื่อมโยงผู้คนในชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน ประเด็นหลักที่เข้ามาามีอิทธิพลคือศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องความเชื่อส่วนบุคคลนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อระบบของรูปที่ว่างทางวัฒนธรรม พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ขาดความสำคัญถูกลบบทบาทด้านกิจกรรมลงไป และความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

ด้วยกันที่ต่างแนวคิดความเชื่อไม่สามารถร่วมกิจกรรมกันได้เหตุด้วยผิดต่อหลักการทางศาสนา โดยเฉพาะกรณีของศาสนาคริสต์ที่เคร่งครัดต่อแนวคิด และหลักปฏิบัติ

สอดคล้องกับสาเหตุปัจจัยด้านระบบกายภาพที่มีการสร้างถนนผ่านเส้นทางที่เป็นพื้นที่สำคัญของชุมชน และการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรส่งผลต่อการปลูกเรือนที่หนาแน่นบดบังทัศนียภาพ อากาศถ่ายเทไม่สะดวก และยากต่อการดูแลด้านสุขอนามัยเกิดความหลากหลายในรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบสถาปัตยกรรมที่ชาวบ้านคิด เลียนแบบ และพัฒนาขึ้นเองเพื่อสร้างความสุขสบายให้กับตน และครอบครัวจึงไม่ได้สนใจว่าสภาพแวดล้อมของชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไป และเกิดผลกระทบต่อชุมชน และครอบครัวอย่างไร

ชาวละแวกบ้านดงนั้นเชื่อมโยงแนวคิดความเชื่อดั้งเดิมเข้ากับรูปที่วางสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับวิถีชีวิตนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ขาดแต่วิธีการพัฒนาสภาพแวดล้อมของคนที่ได้รับผลกระทบจากความเชื่อ และศาสนานั้นเป็นปัจจัยหลักในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบแนวคิด ซึ่งการที่ชุมชนบ้านดงจะดำรงอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงจากทุกด้านของสังคมโดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์ไปทั้งหมดจำเป็นที่จะต้องศึกษาเข้าใจในองค์ความรู้ในบริบทของตนเอง ผลการศึกษาข้างต้นนับเป็นแนวคิดที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลด้านต่างๆของชาวละแวกบ้านดงเพื่อเป็นแนวทางต่อยอดต่อองค์ความรู้ในการศึกษาวิจัยรูปที่วาง และสภาพแวดล้อมของชุมชนดั้งเดิมในทางเสนอแนะได้สร้างแนวความคิดที่จะทำความเข้าใจระหว่างความสัมพันธ์ของพื้นที่กับชุมชนให้เห็นถึงคุณลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่มชนอื่นทั้งที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ยังสามารถฟื้นฟูกลับมาได้โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

เสนอแนะด้านการจัดพื้นที่ของบ้านดง

1) ด้วยลักษณะเด่นด้านการจัดผังสภาพแวดล้อมของบ้านดงที่แตกต่างจากชุมชนอื่นสามารถนำมาเป็นแนวคิดในการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงอยู่รอบๆชุมชนให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างยืนยาว ซึ่งสภาพแวดล้อมของบ้านดงที่ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วโดยการสร้างขอบเขตความสำคัญของพื้นที่ระหว่างชาวบ้าน และผู้นำชุมชนมีกฎเกณฑ์ที่เห็นพ้องร่วมกันในการรักษาสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับแนวคิดฟื้นฟูกิจกรรมที่เคยทำร่วมกันมาในชุมชนเพื่อเกิดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับพื้นที่มากขึ้น ปรับปรุงพื้นที่เสื่อมโทรมสลับสับเปลี่ยนกันดูแลพื้นที่ดังกล่าว การสร้างความเข้าใจในพื้นที่นั้นมีการกระทำอยู่แล้วเหมือนกับชุมชนอื่นการดูแลรักษาทำนุบำรุงพื้นที่ทุกไตรมาสเช่นกัน หลายชุมชนใช้วิธีนี้แต่เป็นเพียงเบื้องต้นเท่านั้นควรที่จะวางแนวคิดการจัดสภาพแวดล้อมในระยะยาว ซึ่งบ้านดงเองควรที่จะนำเรื่องราวของประวัติศาสตร์ความสำคัญของการเป็นชุมชนดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับดินแดนล้านนาในอดีตของตนอธิบายผ่านสภาพแวดล้อมที่วางในรูปแบบผัง ทิศทาง เส้นทางสัญจร คำอธิบายรายละเอียด

เหตุการณ์สถานที่สำคัญต่างๆที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลารวบรวมเป็นเอกสาร บทความ แบบเรียน
ท้องถิ่นให้เปรียบเทียบเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต และมีอยู่จริงในชุมชนของตน

2) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ระดับเครือข่ายด้านการจัดการสภาพแวดล้อม
ปรับปรุงพื้นที่ว่างทางเดินเชื่อมระหว่างครอบครัว และเว้นระยะบ้านพักอาศัยไม่ให้ชิดกันมาก
เกินไปอีกทั้งยังสามารถเข้าถึงได้ง่ายไปมาสะดวก เนื่องด้วยการที่ชุมชนไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ชัดเจนจึง
ไม่สามารถที่จะบังคับใช้พระราชบัญญัติการก่อสร้างได้แต่จะเป็นในรูปแบบของความร่วมมือสร้าง
เป็นกฎเกณฑ์ในชุมชน และเพื่อให้เกิดเป็นลักษณะนิยมจึงจำเป็นต้องชี้ให้เห็นถึงข้อดีในการ
จัดสร้างช่องทางดังกล่าวอีกทั้งไม่จำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณมากมายใดๆทั้งสิ้นสามารถเกิดเป็น
รูปแบบกลุ่มพัฒนาชุมชนที่บริหารจัดการด้วยคนในชุมชน และเพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวสู่ชุมชน
แนวรั้วต้นไม้ควรจัดสร้างเป็นขอบเขตถาวรทั้งสามารถเป็นการป้องกันสิ่งปลูกสร้างไม่ให้ชิดกัน
และยังส่งผลต่อความงามทางสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน

3) ศาสนา และความเชื่อปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อรูปแบบของพื้นที่ว่างในชุมชนสาเหตุดังกล่าว
แสดงการเข้าถึงกลุ่มชาวบ้านที่ลึกลงไปกว่าพื้นที่ว่าง ปัจจุบันศาสนาคริสต์เปิดโอกาสให้ผู้คนที่ไม่
ไม่ได้นับถือศาสนาเดียวกันเข้าร่วมกิจกรรมที่โบสถ์มากขึ้นส่งผลให้มีผู้คนให้ความสนใจโดยเฉพาะ
เด็กๆที่มีกิจกรรมกับเพื่อนในวัยเดียวกันทุกวันเสาร์ ด้วยเหตุนี้แสดงให้เห็นว่าศาสนาคริสต์นั้นมีความ
พร้อมในด้านบุคลากร สถานที่ วิธีการชักชวนผู้คนทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าความผิดของ
ศาสนาในทางกลับกันเป็นสิ่งที่ดีที่ผู้คนใช้เวลาว่างในการศึกษาประเพณีปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม
ผลกระทบจากศาสนาต่อความสัมพันธ์นั้น เป็นปัจจัยที่สามารถร่วมกันในด้านสร้างกิจกรรมที่ทั้ง
สองศาสนาสามารถร่วมทำด้วยกันได้บนพื้นที่ทางประเพณีที่ไม่เกี่ยวข้องกับความเชื่อหรือ ส่งเสริม
การสร้างรูปแบบสถาปัตยกรรมในชุมชน โดยใช้ศาสนาเป็นส่วนเชื่อมโยงหรือเป็นตัวกลางในการ
ประชุม การทำประชาพิจารณ์ต่างๆในชุมชนโดยผนวกแนวคิดด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นลงไป
กิจกรรมโดยลักษณะนี้คาดว่าไม่ผิดต่อหลักการของทั้งสองศาสนาเพื่อที่จะได้ร่วมกันส่งเสริมให้
ชาวบ้านคงมีความสัมพันธ์อันดีดังเดิม

4) พัฒนาการควบคู่กับแผนพัฒนาของภาครัฐกรณีผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ที่สืบทอดต่อกัน
เรื่อยมานั้นพบว่าขาดความต่อเนื่องในด้านพิธีกรรมกับชาวบ้านเพราะอยู่ในช่วงรอยต่อการ
เปลี่ยนแปลงผู้นำด้วยเหตุนี้ผู้นำจำเป็นต้องแสดงบทบาทในด้านอื่นให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญ
หรืออาจเพราะการทับซ้อนกับรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของรัฐที่ให้นายกองค์กรเป็นผู้นำเขต
ตำบลซึ่งมีความหลากหลายทางนิเวศวัฒนธรรมยากที่แผนพัฒนาจะสอดคล้องกับบริบทที่ต่างกัน
ลักษณะนี้จำเป็นต้องให้ผู้นำหมู่บ้านมีส่วนในการกำหนดแผนพัฒนาของหมู่บ้านตนเองเพราะจะ
เข้าใจพื้นที่ และวิถีชีวิตได้ดีกว่าบุคคลภายนอก ด้านการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่นั่นยังใหม่
ต่อการจัดการบ้านดงนั้นยังไม่พร้อมที่จะเป็นชุมชนด้านการท่องเที่ยวด้วยการที่ไม่มีที่พักค้างแรม

เดินทางลำบาก และกิจกรรมที่จะส่งเสริมนั้นคงต้องผ่านการศึกษามาแล้ว ทั้งที่จริงแล้วสามารถหยิบยืม หรือเช่าที่พักอาศัยที่ไม่มีผู้อยู่อาศัยเป็นเวลานานนำมาเข้าร่วมปรับปรุงเป็นที่พักอาศัยให้กับนักท่องเที่ยวโดยเน้นวัสดุที่มีในท้องถิ่น และจัดการบริหารโดยชาวบ้านในชุมชนหมุนเวียนเปลี่ยนกันทำซึ่งจะทำให้บ้านที่รกร้างในชุมชนนั้นน้อยลง อีกทั้งได้ประโยชน์จากการปรับแต่งบ้านเรือนให้สวยงามในสภาพแวดล้อมของบ้านคงอีกด้วย

เสนอแนะด้านงานวิจัยในอนาคต

1) แนวนโยบายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และสังคม บ้านคงเริ่มปรับเปลี่ยน และตอบรับกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อีกทั้งเส้นทางการเข้าถึงชุมชนยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจะช่วยให้ชุมชนนั้นมีทิศทางในการพัฒนา และเรียนรู้ที่จะใช้วัฒนธรรมของตนให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน ดังนั้นงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวสามารถที่จะทำการวิจัยขยายผล และเกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนต่อไปในอนาคต

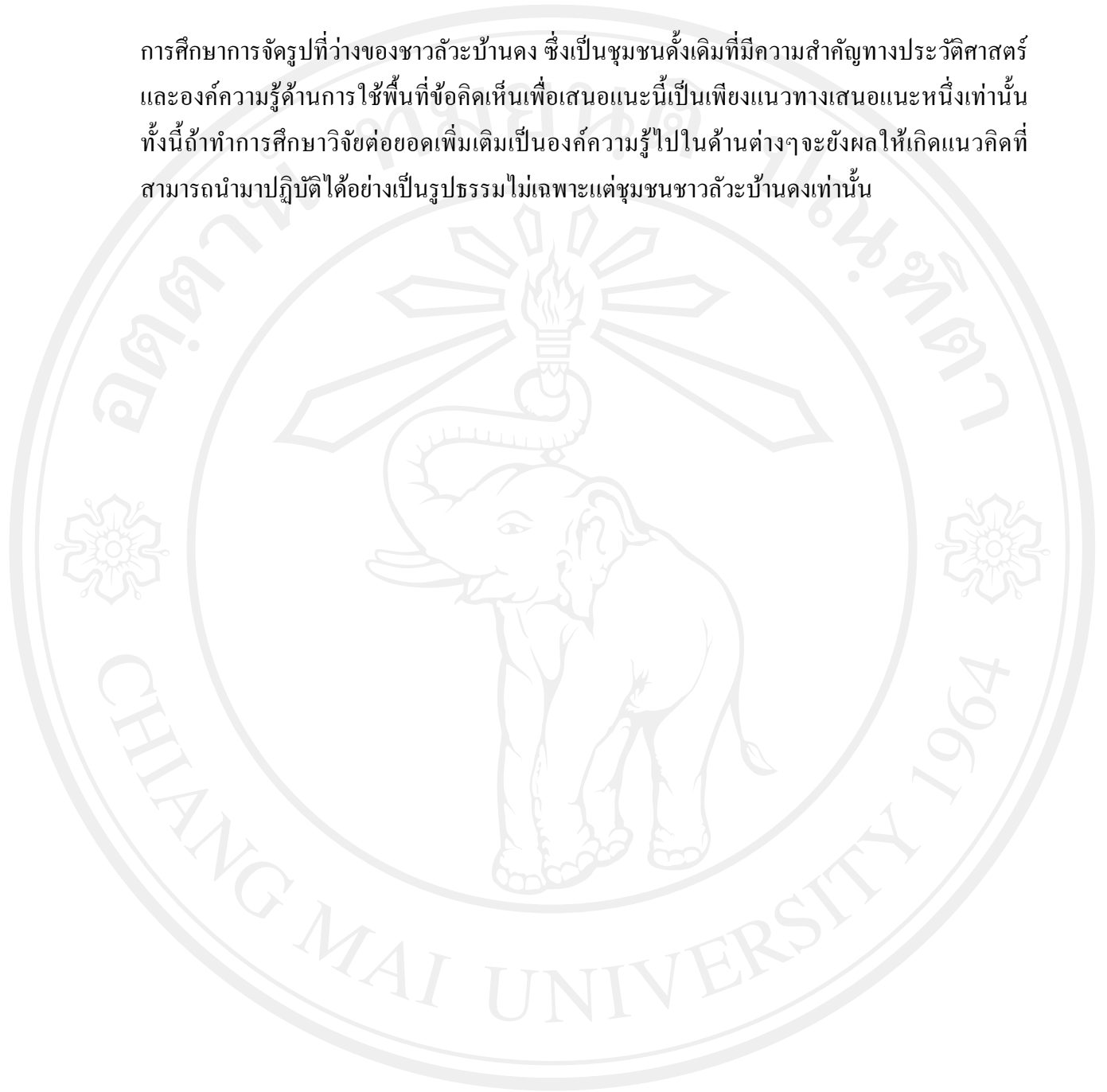
2) การเกษตรกรรม การวิจัยพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกในสภาพภูมิอากาศของบ้านคง อีกทั้งโครงการหลวงห้วยห้อมสามารถที่จะสนับสนุนต่อการวิจัยด้านเกษตรในระบบโรงเรือนที่จะช่วยเพิ่มผลผลิต และสร้างรายได้คุ้มค่าต่อการลงทุน และเหมาะสมกับพื้นที่ การศึกษาด้านการใช้ที่ดินเป็นการรักษาที่ดิน และจัดการใช้พื้นที่ดินได้ตลอดปี สอดคล้องกับแนวคิดด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของบ้านคงที่รักษาความอุดมสมบูรณ์ไว้ได้จนถึงปัจจุบัน ทำให้ระบบเกษตรกรรมสามารถพึ่งพาเป็นอาชีพที่สร้างรายได้หลักของชุมชนต่อไป

3) การศึกษาด้านชาติพันธุ์ บ้านคงเป็นกลุ่มชาวลัวะดั้งเดิมที่มีความผูกพันทางประวัติศาสตร์ ที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณภาคเหนือตอนบนของไทยอยู่หลายชุมชน มีความแตกต่างเรื่องการนับถือผีตามสายของพ่อ และแม่ ซึ่งสามารถที่จะศึกษาวิจัยถึงความแตกต่างด้านประเพณี วัฒนธรรม แนวคิด และรูปแบบสถาปัตยกรรม การตั้งถิ่นฐานของชาวลัวะที่ราบ และที่สูงที่แตกต่างกันได้

4) ความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์ บนความใกล้เคียง และเหมือนกันทางการใช้ภาษา และวัฒนธรรมผสมกลมกลืนเป็นประเด็นที่นักวิชาการกำลังให้ความสำคัญ เรื่องที่ว่าชาวลัวะนั้น เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันกับ มรีย ปรีอ และถิ่น หรือไม่ จากการตั้งคำถามที่เกิดจากการศึกษาด้านมานุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ที่ปัจจุบันยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน

การที่ชุมชนใดชุมชนหนึ่งจะดำรงอยู่ได้นั้นก็ด้วยการที่ทุกภาคส่วนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในชุมชนของตนบนพื้นฐานความเข้าใจในบริบทของตนด้วยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และสภาพแวดล้อมถึงแม้ว่าชุมชนบ้านคงจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้วก็ตาม งานวิจัยนี้เป็น

การศึกษาการจัดรูปที่ว่างของชาวไร่บ้านดง ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และองค์ความรู้ด้านการใช้พื้นที่ที่ขบคิดเห็นเพื่อเสนอแนะนี้เป็นเพียงแนวทางเสนอแนะหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้ถ้าทำการศึกษาวิจัยต่อยอดเพิ่มเติมเป็นองค์ความรู้ไปในด้านต่างๆจะยังผลให้เกิดแนวคิดที่สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมไม่เฉพาะแต่ชุมชนชาวไร่บ้านดงเท่านั้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved